

Merkl Zoltán

A rendészeti igazgatás egyes aspektusai a különleges jogrendben

**Some aspects of law enforcement administration
under special legal order**

Absztrakt

Az állam egyik fő feladata a belső és külső biztonság garantálása. A tanulmány fő témája a minősített, illetve különleges jogrendben megvalósuló igazgatás. Bemutatásra kerülnek rendészeti és közigazgatási szervek, valamint, hogy ezen időszakokban hogyan jelenik meg a rendészet oldalán a védelmi, illetve az igazgatási tevékenység.

Kulcsszavak: minősített időszak, különleges jogrend, rendészeti igazgatás, rendészet, rendőri intézkedés

Abstract

One of the main tasks of the state is to guarantee the external and internal security. The paper focuses on the special administration under special legal order. Some law enforcement agencies and public administration organs are presented and further how defence and administrative activities appear in connection with policing during this time.

Keywords: special legal order, law enforcement agencies, public administration, police activities

Bevezetés

A publikáció témaválasztásának aktualitását indokolja, hogy a kormány ismételten bevezette – az illegális migrációs helyzetre válaszolva – a különleges jogrend

egyik fokozatát. A PhD tanulmányaim során folytatott kutatás alatt merült fel az adott téma. Célkitűzésként szeretném valamelyest tisztázni azt, hogy az Alaptörvény és jogszabályok miként adnak keretet a szervek, hatóságok feladatvégzésének. A közigazgatási, államigazgatási és ezen belül a rendészeti, valamint honvédelmi szervek a közrend és bizonyos biztonsági tényezők védelmét ellátják a békeidőszakban. Ezt az Alaptörvénytől kezdve az adott szervekre vonatkozó jogszabályok vonatkozó részei is tartalmazzák. De a különleges jogrend, ami eltér a megszokottól, szintén igényli az említett szervek tevékenységét a biztonság fenntartása érdekében. Jelen tanulmány célja, hogy bemutassa, mely rendészeti szervek érintettek ezen időszak alatt, mily módon intézkedhetnek és látják el közrendvédelmi feladataikat, amelynek során korlátoznak bizonyos jogokat a jogszabályi előírásoknak megfelelően a helyzet megoldása, illetve kezelése során. Továbbá e gondolatmenetet követve bemutatásra kerül – a teljesség igénye nélkül –, amit a jogszabályi ismertetés is tükröz, a honvédelem és rendvédelem kapcsolata is. A fontosabb fogalmak tisztázása után bemutatásra kerülnek egyes szervek tevékenységi körei a bizonyos különleges jogrendben. Természetesen a rendészeti és honvédelmi szervek intézkedési köre is számos aspektusból változásokon esik át a jogi szabályozás változása következtében, amit szintén ismertetni szeretnék publikációmban.

Fogalmak meghatározása

Az adott helyzetben, mint már annyiszor, ismételten tisztázni kell az adott szervek miben és mit csinálnak. A rendészet fogalmának ismertetése is fontos, hiszen csak azoknak a szerveknek a tevékenységével foglalkozunk, amelyek a közigazgatás e szegmensében működnek. A rendészetet, mint igazgatási ágat is szakterületenként kell áttekinteni aszerint, hogy a megfelelő szervek a megfelelő területen lássák el igazgatási, illetve rendészeti tevékenységüket.

A rendészeti szervek felsorolásának alapját a 2010. évi XLIII. törvény adja. „1. § (5) *Rendvédelmi szerv*

- a) a rendőrség,
- b) a büntetés-végrehajtási szervezet,
- c) a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, és
- d) a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok.” (Szilvásy, 2010, 317.)

Viszont több más szerv is feladatot és hatáskört kap az egyes minősített jogrendekben annak ellenére, hogy jelen felsorolásban nincs benne. A jogosultságot számos egyéb jogszabály teremti meg a többi eljáró hatóságnak.

A rendészet fogalmának meghatározásánál számtalan megoldással találkozunk. Ezen tanulmány nem tartalmazza ennek a fogalommeghatározásnak a fejlődését és különböző akadályait, mégis egyfajta meghatározás szükséges. A rendészeti tevékenység alapvetően a rend, a biztonság fenntartása és megőrzése. Ez nem csupán rendőrségi feladatokra vonatkozik, hiszen rendészeti feladat (ami a rend fenntartása stb.) jelentheti a közigazgatás azon területét, amely a közbiztonságról gondoskodik, valamint az az ellen irányuló magatartásformák ellen a legitim erőszak monopóliumával lép fel. Azért kell megemlíteni több kutató által megfogalmazott megoldást, mert a jelenben sincs egységesen elfogadott definíció.

„Összegezve a rendészet klasszikus fogalmi elemeit, azok a törvényes rend megőrzése, a rendbontás megelőzése, a törvényes rend visszaállítása, alapul véve a rendvédelem kifejezést.” (Buzás, 2014, 112.)

„A rendészet az állam szerveinek azon hatósági tevékenysége, amelynek célja a közrend és a közbiztonság megóvása mindazokkal szemben, akik annak épségét fenyegetik vagy megsértik.” (Szamel, 1990)

„A rendészet – mint a közigazgatás része – makroszinten a politika által motívált, közfeladata a közbiztonság társadalmi garantálása, amit a legitim fizikai erőszak monopóliumának birtokában speciális végrehajtó – rendelkező – szervező tevékenysége során lát el, közhatalma birtokában sajátos, de joghoz kötött hatósági jogalkalmazást végez, és sajátos intézmény rendszere és személyzete van” (Balla, 2016, 57.)

„A rendészet az állam szerveinek az a hatósági tevékenysége, amelynek célja a közrend és a közbiztonság megóvása mindazokkal szemben, akik annak épségét fenyegetik vagy megsértik. A rendészet a modern államban az a közigazgatási tevékenység, amelynek társadalmi rendeltetése a jogellenes emberi magatartásokból keletkező veszélyek elhárítása.” (Finszter, 2013, 15–16.)

Mint látható a rendészet mindig a veszély elhárítására helyezi a fő hangsúlyt. A rendészeti szervek e fenyegetések elhárítására kapnak felhatalmazást a jogalkotótól bizonyos jogszabályok formájában. (Ezek ismertetésére később visszatérünk.) Amikor a veszély a társadalom által alkotott értékeket fenyegeti, akkor a biztonság is veszélybe kerül. Ezen állítás miatt az érintett területek bemutatása nélkülözhetetlen. A különleges jogrend definíciójának meghatározása többféle módon történhet. Hasonlóan a rendészet fogalmának meghatározásánál megfigyelhető anomáliára, itt is több kutató ad – bizonyos értelemben – több definíciót. A fő szempont a jog alóli mentesség és a mérlegelés szélsőséges esetei. A jog felelőssége alóli mentesség sem zárja ki azonban az alaptörvénynek való megfelelést e jogrend ideje alatt sem. Diszkrécionális jogkör a rendészeti szervek működését illetően különleges jogrend esetén alkalmazható. *„A diszkrécionális jogkör érvényesülése a joggyakorlatunkban igen szűk területen mozog*

és jellemzően normál jogrenden kívüli állapotokra alkalmazható, hangsúlyozottan ott is kivételesen.” (Balla, 2016, 53.)

A mérlegelési jogkör azon esetéhez, amikor a szerv intézkedése során szabadon mérlegelhet és nincs jogszabályi kötelezés, tartozik a jog ellenében hozott döntés is.

„A különleges jogrend a társadalom működésének egy olyan állapota, amely-nél a biztonság (a természetes személyek vagy a közösség biztonsága) különö- sen is fenyegetett, olyan mértékben, hogy az állam speciális szabályokat alkot a biztonság fenntartására, megmentésére.” (Csink, 2017, 4.) Ebben a formában a fogalmat Csink Lóránt adta meg. Ehhez hasonló gyűjtő fogalom meghatá- rozását adja Till Szabolcs: *„A fogalom az államhatalom gyakorlása oldaláról meghatározott, ugyanakkor az alapvető jogok és kötelezettségek körére is kiható, mivel a különleges jogrendben egyes jogok gyakorlása korlátozható vagy akár fel is függeszthető, és békében nem alkalmazott többletkötelezettségek bevezet- sére is sor kerülhet.” (Till, 2019)* Fontos elemeket tartalmaz e kérdéskörben Lakatos László megfogalmazása: *„Bármilyen államformájú és berendezkedé- sű jogállam alakít ki olyan biztonsági és védelmi rendszert, amely biztosítja a rendkívüli körülmények során felmerülő azon feladatok végrehajtását, továb- bá az olyan veszélyek elhárítását, amelyekre a normál(béke) idejű államszer- vezeteti struktúra működése nem alkalmas, vagy erre a szervezeti és működési feltételek nincsenek meg.” (Lakatos, 2014, 1.)*

Számos kutató művét elemezve, általuk megadott fogalmakat összehasonlítva, több közös pont megnevezését lehet megállapítani. A rendkívüli jogrend min- denképpen alkotmányos, alaptörvényi szabályozás mellett kezelhető. A neve- sített időszakban korlátozható és felfüggeszthető jogok egyaránt rendeleti úton kerülnek szabályozásra. Ezen időszakban bevezetett jogok normális állapotban való kezelése nem lehetséges. Mindig a rend, a társadalmi érték kerül veszély- be. Véleményem szerint a nevesített időszakok további közös jellemzője, hogy az adott közigazgatási szervek mind hatósági jogalkalmazási hatáskörrel lép- nek fel, intézkednek, illetve hoznak különböző korlátozó intézkedést. A tanul- mányom egyik sarkalatos eleme a különböző szervek ezen időszak alatti tevé- kenysége, ami miatt nélkülözhetetlen az intézkedés fogalmának tisztázása is. Az intézkedés fogalmának tisztázása során meg kell állapítani egyrészt magát az általános fogalmat, másrészt az intézkedést, mint hatósági jogalkalmazást. A megnevezett aktusokat természetesen hatóságok, olyan közigazgatási szervek végzik, amelyek mind hatósági jogkörrel rendelkeznek. Emiatt a tisztázandó fogalmak közt szerepel a hatóság is. A hatóság fogalma használható tágabb és szűkebb értelemben is. *„Tágabb értelmezésben minden olyan szervet – rendsze- rint állami szervet- hatóságnak minősítünk, amely közhatalommal rendelkezik,*

és mint ilyen jogszabályokat alkot, közhatalmi jellegű egyedi aktusokat bocsát ki, melynek állami kényszerrel is érvényt szerezhet. Ilyen értelemben hatóság az országgyűlés, a bíróság, az ügyészség stb. Szűkebb értelemben azokat a közigazgatási szerveket minősítjük hatóságnak, amelyek közhatalmi jogkört gyakorolva hatáskörük, illetékességük keretei között hatalmi jellegű egyedi aktusokat bocsájtanak ki.” (Buzás, 2004, 402.) A rendészeti tevékenységet a közigazgatási szabályozáson keresztül kell levezetni. Történetileg a rendészet volt a közigazgatás első formája. A közigazgatás egyik rendeltetése, hogy a társadalom veszélymentesen és biztonságban tudjon létezni, működni. Ennek a biztonságnak a védelméért felelős a rendészet, a rendészeti szervek működése. A rendészeti igazgatás pedig akkor lépett a köz értékének védelmezőjévé, amikor a közérdek, közbiztonság közösségi érdek lett. Ezt mi sem bizonyítja jobban, hogy az alaptörvényi szabályozás konkrétan megjelöli a rendészet legáltalánosabb szervének, a rendőrségnek a feladatait. A rendészeti igazgatás azoknak a hatósági funkcióknak, feladatoknak a halmaza, amelyek a jogellenes magatartásból származó veszélyek felismeréséhez, elhárításukhoz való eszközöket birtokolják. Szűkebben, hogy eljussunk az intézkedési jogkörhöz, a rendészeti szolgálati ágak tevékenysége is fontos tényező. *„A közrendet megbontó veszélyek megelőzésére és a közbiztonságot fenyegető kockázatok felismerésére a közbiztonsági (közlekedési) rendészet hivatott, a bekövetkezett veszélyhelyzet legitim erőszakkal való felszámolása karhatalmat, rendészeti csapaterőt igényel.*” (Finszter, 2018, 113.) Ezen rendészeti funkciók jelentik a szorosabb kapcsolatot a társadalommal. (A rendészet másik ága a büntügyi szolgálat az állam büntető igényét hivatott szolgálni.) Az intézkedési jogosultság rendészeti aktus formájában jelenik meg. A közigazgatás működése aktusokon keresztül valósul meg, amit igazából a társadalom igazgatásának nevezhetünk. A rendészeti szervek is ilyen aktusok révén tudják a mindennapi feladataikat ellátni. A közigazgatás oldaláról a hatósági jogalkalmazás (Szilvássy, 2010, 458.) jelenti ez esetben a közhatalmi hatósági jogviszonyban való intézkedést, mivel a döntéseinek fizikai erőszakkal szerez érvényt. Ez a párhuzam megjelenik a rendészet hatósági aktusai során, ahol szintén nélkülözhetlen a legitim fizikai erőszak alkalmazása, az egyedi ügyekben végzett hatósági jogalkalmazást jelent, ha arra a rendészeti szervnek van hatásköre és illetékessége. A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) meghatározza az egyes rendészeti intézkedések anyagi jogi alapját is, például az igazoltatás jogintézményét. Az intézkedés, mint hatósági jogalkalmazó tevékenység, nem nélkülözheti az állam fizikai kikényszerítő erejét, ami az intézkedés alá vont személy és a rendészeti feladatot ellátó rendőr, feljogosított hatósági személy között jogviszonyt keletkeztet (Szilvássy, 2016, 8-9.). Emiatt szeretném a rendőri intézkedés

fogalmát, elméleti hátterét kicsit bővebben bemutatni. Ez a jogalkalmazási aktus minden hatóság által folytatott intézkedés alapja. Ennek a tevékenységnek eszközrendszere is meghatározó és lényeges. „*A kényszerítő eszköz fogalmát mindezek alapján rendészeti szempontból megközelítve úgy célszerű meghatározni, hogy az a közrend, közbiztonság fenntartása érdekében eljáró szervek által jogszabályban meghatározott módon alkalmazható olyan hatósági aktus, amely szükségszerűen, az intézkedés törvényes céljának megvalósulása érdekében az alapvető emberi jogok (így különösen az emberi méltóság, személyes szabadság, testi épség, végső esetben az élethez fűződő jogok) korlátozásával, illetve sérelmével jár.*” (Hautzinger, 2002, 69.)

- 1.) Az aktus meghatározása szempontjából első fontos szempont egy 1999. évi bírói jogegységi határozat. Ezen álláspont szerint az Rtv.-ben kifejtett rendészeti feladatok elvégzése során a kifejtett tevékenység közigazgatási jellegű. Azért állítható, hiszen az eljáró szerv hatalmi jogosítványaival egyoldalú aktust teremt, amely során mindig kötelezettséget teremt és erőszakkal támasztja alá a végrehajtás sikerét.
- 2.) „*A rendőri intézkedéseket és kényszerítő eszközöket, állami közhatalmat gyakorló, államigazgatási ügy intézésére feljogosított szerv [Áe. 3. § (2) bek.] alkalmazza, közte és az intézkedés (kényszerítés) alanya közt – annak minden jellemzőjével rendelkező – közigazgatási jogviszony jön létre.*” Az első intézkedés fogalma jogszabályi meghatározásának tekinthetjük az Áe. passzusát. A két említett alaptézis után összegezve az intézkedés lényeges elemeit: „*A rendőri intézkedés a rendőrség, mint állami közhatalmat gyakorló szerv közegének, a rendőrnek a hatósági intézkedése:*
 - *amely rendszerint szóban történik,*
 - *az intézkedés alá vont személyre azonnali végrehajtási kötelezettséget ró,*
 - *a hatályos jogszabályok alapján a törvényes rend fenntartása, illetve a megzavart rend helyreállítása érdekében alkalmazzák*
 - *céljának eléréséhez legitim fizikai erőszak alkalmazására kerülhet sor és a rendőrség és az intézkedés alá vont személy között közigazgatási jogviszony jön létre.*” (Buzás, 2004, 405.)

A fent említett összegzésből is számos elem főbb pontját jelenti a tanulmánynak. Ezek az elemek a különleges jogrendben eljáró rendészeti szervek aktusainak nélkülözhetetlen elemei. Ennek egyik eleme a legitim fizikai erőszak, amire az állam feljogosítja az eljáró személyt, és e jogosítvány nélkül nem beszélhetünk eredményes eljárásról. Emiatt a legitim fizikai erőszak, mint közös nevező, az alábbi sajátosságokkal bír:

- 1.) Eszközjellegű, mert rendeltetése nem a jogellenes magatartások tanúsítóinak a megbüntetése, hanem a jogellenes állapot megelőzése vagy megszakítása, illetve a felelősségre vonás biztosítása.
- 2.) Szükséges erőszak, mert csak akkor vethető be, ha a jogellenes magatartás más módon nem küzdhető le.
- 3.) Minimális az erőszak, mert a jogellenes magatartás a vétlen személyi és a tárgyi környezetének maximális kímélésével valósul meg.
- 4.) Arányos erőszak, mert a felhatalmazás nem okozhat nagyobb hátrányt, mint aminek elhárítását szolgálja.
- 5.) Relatív erőszak, amennyiben a jogellenes támadással szemben lép fel, arra adott válasz, térben és időben a jogellenes cselekménnyel van összhangban, csak a jogellenes magatartással azonos helyszínen, és csak addig legitim, ameddig a jogellenes állapot fennáll.
- 6.) Professzionális erőszak, minthogy alkalmazásának technológiáját a szakmai tapasztalatok, a jártasság, a szükséges fizikai erő és készség gyakorlással való megszerzése határozza meg (Buzás, 2004, 406.). Finszter Géza (1998, 184.) gondolatai alapján Buzás Gábor ilyen formában adta meg a sajátosságokat.

A minősített időszak főbb jellemzői

A jogrend minősített időszakait az Alaptörvény rendelkezésein túl több törvény is említi. Hierarchiában először az alaptörvényi besorolást szemléltetem. Az Alaptörvény a következő különleges jogrendi időszakról, minősített időszakról rendelkezik: rendkívüli állapot, megelőző védelmi helyzet, váratlan támadás, terrorveszélyhelyzet és veszélyhelyzet. Az Alaptörvény eltérő különös jogrendi igazgatás alapját tartalmazza, de tipikusan a béke idején érvényes szabályozási formákat. Azonban rendelkezik nem béke időszakára vonatkozó igazgatásról is. Ez határozza meg, hogy mely állami szerv milyen határok között mozogva birtokolja a hatalmat, illetve gyakorolja hatáskörét.

1. A különleges jogendre vonatkozó szabályok az Alaptörvény 48. cikke alatt találhatóak. A rendkívüli állapotra és a szükségállapotra vonatkoznak a következő bekezdések. A külső fenyegetés, támadás esetén az Országgyűlés kihirdeti a hadiállapotot, illetve a rendkívüli állapotot. A belső rend veszélyeztetése esetén pedig a szükségállapotot. Az Országgyűlés akadályoztatása idején ezen intézkedéseket a köztársasági elnök teszi meg. Az Országgyűlés és a köztársasági elnök által hozott ilyen tartalmú döntések a legszélesebben vett rendészeti

szervek tevékenységét indítja el, illetve teszi kötelezővé. Hiszen e döntések célja átvitt értelemben a közrend és közbiztonság, egyéb társadalmi értékek megóvását szabályozzák, ami a rendészet egyik alapvető tétele. A felsorolt időszakokban a törvény egzakt módon meghatározza az egyes szervek működési kötelezettségét. A szükségállapot idején a honvédelmi törvényben meghatározott rendkívüli intézkedéseket rendeleti úton a köztársasági elnök vezeti be. A szükségállapot különleges jogrend időszakában sem kizárt az ország fegyveres erejének felhasználása a szükségállapot tényállásban megjelölt helyzet kezelésére. Akkor lehet felhasználni – alaptörvényi szabályozás alapján –, ha a rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálatok alkalmazása a jelen helyzet megoldására nem alkalmas.

2. Az Országgyűlés külső fegyveres támadás estén meghatározott időre kihirdetheti a megelőző védelmi helyzetet. Az elrendelt helyzetben a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek intézkedéseikkel látják el feladataikat. Ezt az időszakot konkrétan megjelölt időtartamra hirdeti ki. A kormány hatalmi jogosítványa birtokában rendeleti kormányzást folytat. Rendeletével, egyes törvényekkel szemben felfüggesztve hozhat rendeleteket. Itt megállapítható szintén, mint a rendészeti területen, a diszkrécionális jogkör alkalmazása. A jogkör sajátossága, hogy bevezetése miatt a NATO válságreakálási rendszerének alkalmazása valósulhat meg. Ez a helyzet olyan rugalmasan változtatható, kétszeri politikai mérlegelést igénylő rendszert épített az Alaptörvénybe, hogy megfelelő feltételeket teremtsen a különleges jogrend kihirdetésére vagy arra való felkészülésre.

3. Veszélyhelyzet. Bármely típusú katasztrófaesemény bekövetkezésekor a kormány intézkedési lehetőségét rendeletalkotási jogkörrel látja el. A helyzet felszámolása, elhárítása érdekében a végrehajtásáért is a kormány – rendeleti úton – gyakorolja hatáskörét. Létezik viszont olyan helyzet is, amikor a katasztrófa még nem jelent meg, ezért fel kell készülni a védekezésre, elhárításra, és ebben az esetben a kormány a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló szabálynak megfelelően különböző alapvető jogokat korlátozhat és egyéb szigorító rendelkezéseket vezethet be. A fentnevezett állapot bevezetésére jellemzően csak bizonyos meghatározott területen kerülhet sor. Az ország meghatározott egyes területeit érintheti csak.

4. Terrorveszélyhelyzet. Az Országgyűlés a kormány kezdeményezésére terrortámadás jelentős és közvetlen veszélye vagy terrortámadás esetén meghatározott időre kihirdeti a terrorveszélyhelyzetet, ezzel egyidejűleg felhatalmazza

a kormányt. A kormányrendeletben, a terrorveszélyhelyzet kihirdetésének kezdeményezését követően, a közigazgatás, a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek és a nemzetbiztonsági szolgálatok szervezetét, működését és tevékenysége ellátását érintő törvényektől eltérő, valamint sarkalatos törvényben meghatározott intézkedéseket vezethet be, amelyekről a köztársasági elnököt és az Országgyűlés állandó bizottságait folyamatosan tájékoztatja. Az így bevezetett intézkedések hatálya az Országgyűlés terrorveszélyhelyzet kihirdetésére vonatkozó döntéséig, de legfeljebb tizenöt napig tart. A kormány a terrorveszélyhelyzet idején rendeletet alkothat, amellyel sarkalatos törvényben meghatározottak szerint, egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat. A Magyar Honvédséget terrorveszélyhelyzet idején akkor lehet felhasználni, ha a rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálatok alkalmazása nem elegendő. A kormány rendelete a terrorveszélyhelyzet megszűnésével hatályát veszti.

5. Váratlan támadás. A váratlan támadásra való reagálás az ország integritását, szuverenitását érintő fegyveres fenyegetés, illetve konkrét támadás esetén azonnali intézkedési kötelezettsége a kormánynak. A támadás külső eredetű, katonai jellegű cselekmény. A rendkívüli jogrend időszakában a kormány a honvédelmi törvényben meghatározott intézkedéseket vezetheti be. Fontos megjegyezni, hogy ebben az időszakban született rendeletek hatálya a többi jogrendtől eltérően nem hosszabbítható. A felsorolt és röviden bemutatott jogrendi időszakoknak kell egy közös feltételrendszer, amely mentén alkalmazhatók, illetve elrendelésük igénye megjelenik. Ilyen elem lehet az alkalmazási feltételek megléte, megvalósulásuk oka. Közös okként lehet különböző társadalmi vagy természeti jelenséget megjelölni. Fegyveres konfliktus, természeti csapás, ipari szerencsétlenség, és a lehetőségek száma a fejlődéssel még tágabbra nyílik, hiszen a különböző ipari, számítástechnikai területen zajló fejlődés miatt beszélhetünk ma már kiberbűnözésről is. A különböző oldalról vizsgált különös jogrendben történt események érinthetik egy másik oldalát is az intézkedő szerveknek, mégpedig a kormány stratégiai téziseit. Álláspontom szerint a különböző biztonsági kockázatok, amelyek a rendészet oldalán megjelennek, amire fel kell készülnie, egybe eshet azokkal a veszélyekkel, amit a minősített időszak során a kormány és további közigazgatási, illetve honvédelmi szervek védeni hivatottak. A biztonsági kockázatok két oldalon is megjelennek. Mind rendészeti, mind pedig katonai oldalról. Kifejtésük, említésük, véleményem szerint megfelelő alapot szolgáltat ahhoz, hogy a biztonságot fenyegető hasonló jellegű veszélyt hogyan kezelik az adott szervek, és e pontok alapján miként rendelik el a felsorolt minősített időszakokat.

A katonai tézisek hazánk külső fenyegetése ellen való kockázatokat jelentik. Katonai külső támadás esélye a NATO tagság óta minimálisra csökkent. Azonban több tényező is megjelent:

„... – a tömegpusztító fegyverek és hordozó eszközeik egyes régióban történő, esetenként globális terjedése,
– a Krim félsziget 2014-es elcsatolása után kialakult ukrán-orosz válság,
– iszlám térhódítása [...],
– a létminimum alatt élők számának növekedése,
– demokrácia-deficitből való elégedetlenségek,
– etnikai, vallási feszültségek,
– gyenge gazdasági teljesítő képesség,
– poszt-szovjet térség konfliktusai.” (Balla, 2016, 24–25.)

A biztonság rendészeti oldalról is fenyegetést jelent, ez a fenyegetés inkább a belső védelmi mechanizmust indítja be. Ilyen például:

- különböző vallási, etnikai szervezetek működésükkel fenyegetik az alkotmányos rendet;
- kábítószer-kereskedelem növekedése mind fogyasztás, mind kereskedelem szempontjából;
- szervezett bűnözés fejlődése;
- illegális migráció (véleményem szerint ez mindkét oldalon jelentkező kezelendő kockázati veszélyt jelentő elem.)

Fontos feltétele az intézkedésnek, hogy a létrejött esemény, fenyegetés valamilyen védett célt, életet, rendet sért, veszélyeztet. Ez jelenti az alapot a beavatkozásra. A fent említett fogalom meghatározásból annyi is kivethető, hogy ezen értékek normál időszaki kezelése veszély esetén nem lehetséges. Ilyen módzerekkel nem lehet elhárítani, felszámolni. Az értékek ilyen jellegű védelme ultima ratio jellegű jogalkalmazást jelent, hiszen a beavatkozás és az eszköztár, amit az egyes jogszabályok biztosítanak végső jellegűek. A következőkben egy olyan minősített időszaki helyzet bemutatása következik, aminek elhelyezése és beillesztése az eddigi gondolatmenetbe nélkülözhetetlen, hiszen nem tartalmazza az Alaptörvényt. A kormány által kihirdetett, az Országgyűlés által 2015-ben elfogadott két törvény született a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet miatt (Móré–Szilvássy, 2017, 90–92.). Létrejöttének okát a kormány abban jelölte meg, hogy aktuális és teljes választ adhasson – gyakorlati megoldások háttéréként – a biztonsági kockázat, fenyegetés megoldásaként. Ezen állapot, szabályozás miatt számos jogszabályt módosítani kellett, és számos közigazgatási hatóság, szerv kapott új hatásköröket és feladatokat, intézkedési jogköröket.

Az említett jogintézményt a 2007. évi LXXX. törvény tartalmazza, a 2015-ös módosítások ezzel együtt tartalmazzák a változtatásokat. Így:

- 1.) a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényt (a továbbiakban: Pp.),
- 2.) a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvényt,
- 3.) az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvényt (a továbbiakban: Étv.),
- 4.) az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvényt,
- 5.) az (Mtv-t), 2012 évi törvény a munka törvénykönyvéről a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvényt,
- 6.) a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényt (a továbbiakban: Be.),
- 7.) a büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényt (a továbbiakban: Btk.),
- 8.) az autópályák, autóutak és főutak használatáért fizetendő, megtett úttal arányos díjról szóló 2013. évi LXVII. törvényt,
- 9.) valamint a büntetések, intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvényt.

Az Rtv.-n és a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről (továbbiakban: Hvt.) szóló törvényen továbbá a honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvény került módosításra a nevezett 2015-ben hozott jogszabály. A Pp. új 326. § (13) – (14) bekezdése az Mtv. alapján induló (megnövekedett számú) felülvizsgálati eljárásokra vonatkozó, ahhoz kapcsolódó illetékességi, eljárási szabályokat tartalmazza. Ezen túl hatályon kívül helyezték azt a rendelkezést, amely lehetővé tette a közigazgatási bíróság számára a menekültként való elismeréssel kapcsolatban hozott közigazgatási határozat megváltoztatását. A kormánynak, mint a közigazgatás legfőbb szervének jogában áll, sőt kimondottan kötelessége az állami célok megvalósítása. A vázolt helyzet pedig mind külső, mind belső védelmi kockázatot jelent az államigazgatás számára. Egyik oldalról indoklásként említhető, ahogy Buzás Gábor is írja: „*A közigazgatás: részben a politika közegéből származó, részben a politika által motivált, közcélok közfeladatok közszolgáltatások megvalósítására irányuló végrehajtó, rendelkező, szervező és szolgáltató tevékenység...*” (Buzás, 2010, 4.).

A kormány ezen intézkedése, mint említettem, nem tartozik az alkotmányos szabályozás körébe. Véleményem szerint az, hogy a kormány az említett időszakot minősített állapot rangjára emelte, teljes mértékben választ adott a kockázati tényezők kapcsán végzendő védelmi feladatára. Hiszen azonosítatlan személyek államhatáron történő ellenőrzés nélküli áthaladása nem megengedett

és nem jogszerű. Ez a helyzet az ország mind belső, mind pedig külső védelmi fenyegetettségét jelenti. Az intézkedés, mint kivételes állapot, meghatározott földrajzi területre rendelhető el. Ezen funkciója miatt is alkalmazható, mivel hasonlóan a különleges jogrendekhez olyan intézkedéseket tesz lehetővé a végrehajtó szervek számára, amelyeket a demokrácia rendes jogrendjében csak korlátozottan használhatnak. Ilyen helyzetben ezek az intézkedések, eljárások – az idő rövidege miatt – nem lefolytathatók. A megadott fogalmak és összefüggések után az kerül bemutatásra, hogy e szabályok miként határozhatják meg az egyes rendészeti hatóságok munkáját a különböző jogrendeken belül.

Intézkedés, eljárás a jogrenden kívüli időszakban a szerveknél

Tanulmányom folytatásaként elsőnek a büntetés-végrehajtási intézet, (továbbiakban: bv. int.) munkáját ismertetném, a lehetőségekhez képest. Aktualitásként megjegyezném, hogy 2019 tavaszán a Nemzeti Közszerződési Egyetem közös közszolgálati gyakorlata során minősített jogrendi eljárást kellett szimulálni a hallgatóknak, amelynek keretében a bv. int. is szerepet kapott. A vonatkozó szabályok értelmében, a 1995. évi CVII. törvény szerint:

„5. § e) végzi a honvédelemmel, a polgári és katasztrófavédelmi tevékenységgel, a munkavédelemmel, környezetvédelemmel, energetikai tevékenységgel, elektronikus információbiztonsággal és a tűzvédelemmel kapcsolatos központi feladatokat;

13. § (3) A bv. szervezet a közrend és a közbiztonság, az élet- és vagyonbiztonság súlyos sérelme vagy annak közvetlen veszélye esetén, az intézkedésre jogosult rendvédelmi szerv kérésére – a büntetés-végrehajtás biztonságának a veszélyeztetése nélkül – segítséget nyújt a közrendvédelmi feladatok ellátásához. A segítség nyújtására kizárólag a bv. szervezet és az intézkedésre jogosult szerv közötti megállapodás alapján, az abban foglaltak szerint kerülhet sor.”¹

A további bv. int.-re vonatkozó szabály a 2013. évi CCXL. törvény vonatkozó szakaszai, habár katasztrófavédeletről szólnak, hatósági, rendészeti jelleggel nem tartalmazzák, hiszen a fogvatartott jogairól szólnak. A továbbiakban a jogszabályi hierarchiát követve rendeletek vonatkozó szakaszai adnak irányítást. Ilyen a 62/2011(XII. 29.) BM-rendelet, ami kimondja, hogy több szerv között a bv. int. is a hatálya alá tartozik. Az adott rendelet szerint a katasztrófavédelmi feladatai:

1 1995. évi CVII. törvény a büntetés-végrehajtási szervezetről.

„5. § (1) A büntetés-végrehajtás országos parancsnoka a büntetés-végrehajtási intézetek, intézmények (a továbbiakban: bv. szervek) parancsnokain, igazgatóin keresztül irányítja és ellenőrzi a katasztrófák elleni védekezésben azon tervezési, szervezési, összehangolási, végrehajtási, irányítási, létesítési, működtetési, tájékoztatási, riasztási, adatközlési és ellenőrzési tevékenységek összességét, amelyek a katasztrófa kialakulásának megelőzését, a közvetlen veszélyek elhárítását, az előidéző okok megszüntetését, károsító hatásuk csökkentését, a személyi állomány, valamint a fogvatartottak életének és testi épségének védelmét, alapvető életfeltételeinek biztosítását, a mentés végrehajtását, továbbá a helyreállítás feltételeinek megteremtését szolgálják.

(2) A BM OKF koordinálásával a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka közreműködik a kritikus infrastruktúra védelem horizontális kritériumrendszerének kialakításában, a beazonosítási folyamatban, ezekhez adatot szolgáltat.

6. § A bv. szervek a rájuk vonatkozó különös szabályok figyelembevételével, a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka utasítása, a védelmi bizottságok felkérése alapján – alapfeladataik ellátását nem veszélyeztetve – a fogva tartás biztonságának elsődlegességét fenntartva, a személyi és fogvatartotti állomány bevonásával vesznek részt a katasztrófákat megelőző felkészülésben, a katasztrófák során az élet- és anyagi javak védelmében, a katasztrófákat követően a helyreállításban (a továbbiakban: katasztrófák elleni védekezés).

7. § A bv. szervek személyi és fogvatartotti állományának katasztrófák elleni védekezése során, az egyéni védő- és a védekezéshez szükséges speciális eszközökkel történő ellátása, élelmezése a védelmi bizottságokkal való együttműködésben történik, különleges jogrendben a védelmi bizottság elnöke, valamint a miniszteri biztos rendelkezésének megfelelően.

8. § A bv. szervek katasztrófák elleni védekezésre alkalmas személyi és fogvatartotti állományának – várható feladatainak mértékéig történő – elméleti- és gyakorlati felkészítésére a társ- és együttműködő szervek közreműködésével kerül sor.”²

A 16/2013. (V. 9.) BM-rendelet a honvédelmi feladatokat határozza meg azokra az említett időszakokra: „7. § A büntetés-végrehajtási szervezet honvédelmi feladatai teljesítése során részt vesz a fegyveres összeütközésekkel összefüggésben a Magyar Honvédség, a szövetséges fegyveres erők által elfogott személyek őrzésében.”³

A rendőrség hatáskörét (és a rendőrség irányítását ellátó belügyminiszter számára) alapvetően az Alaptörvény határozza meg.

2 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól.

3 16/2013. (V. 9.) BM rendelet a belügyminiszter feladatkörét érintő ágazati honvédelmi feladatokról.

„A rendőrség alapvető feladata a bűncselekmények megakadályozása, felderítése, a közbiztonság, a közrend és az államhatár rendjének védelme. A rendőrség részt vesz a jogellenes bevándorlás megakadályozásában.”⁴

A rendészeti szervek vezetői számára egy másik jogszabály is tartalmaz utasítást, mégpedig a 290/2011. (XII. 22.) kormányrendelet, ami a központi államigazgatási szervek honvédelmi tevékenységét szabályozza. Pontosabban:

„16. § (1) A Kormány a honvédelmi feladatok végrehajtására sajátos irányítási és vezetési rendszert működtet, melynek részei

a) a központi államigazgatási szervek, az autonóm államigazgatási szervek és az önálló szabályozó szervek kivételével,

b) a területi és helyi védelmi igazgatási szervek,

c) a honvédelmi felkészítés egyes feladataiban részt vevők,

d) a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2010. évi XLIII. törvény 28–30. §-a alapján létrehozott szervek.”⁵

A 18. § pedig az egyes központi államigazgatási szervek vezetőinek honvédelmi igazgatási feladatairól szól. A rendelkezés alapját, mint már említettem az adja, hogy a rendőrség is központi államigazgatási szerv.

A menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény 80/A §-a az országos rendőrfőkapitány feladatkörét érinti, s a 80/G §-a kimondja:

„A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet esetén az elismerés iránti kérelmek regisztrálásában és az ehhez kapcsolódó feladatok ellátásában a menekültügyi hatóság irányítása szerint

a) - a miniszter felkérése esetén a rendészetért felelős miniszter erre vonatkozó döntése alapján - az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv, illetve

b) - a miniszter felkérése esetén a honvédelemért felelős miniszter erre vonatkozó döntése alapján - a Magyar Honvédség közreműködhet.”⁶

A következő fontos rendelet, amely rendészeti vonatkozásában vizsgálandó, a belügyminiszter feladatkörét érintő honvédelmi feladatokról szól. Amellett, hogy a kijelölt szerv a feladatok egységes rendjét hivatalán keresztül ellátja, az általános rendelkezések tartalmazzák számára a szűkebb feladatok rendjét.

4 Magyarország Alaptörvénye 46. cikk.

5 290/2011. (XII. 22.) kormányrendelet a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról.

6 2007. évi LXXX. törvény a menedékjogról.

„2. § (1) A belügyminiszter által irányított rendvédelmi szerv (a továbbiakban: rendvédelmi szerv), valamint a Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal felkészül a NATO Válságreakálási Rendszerével összhangban álló Nemzeti Intézkedések Gyűjteményében meghatározott honvédelmi feladatai teljesítésére.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott feladat teljesítése mellett a rendvédelmi szerv

a) támogatja a Magyar Honvédséget és a szövetséges fegyveres erőket egyes feladatok végrehajtásában,

b) végrehajtja a befogadó nemzeti támogatással kapcsolatos feladatait,

c) részt vesz a fegyveres összeütközések időszakában végrehajtandó polgári védelmi feladatok ellátásában,

d) együttműködik a védelmi igazgatás szerveivel a honvédelmi feladatok ellátásában, továbbá

e) honvédelmi intézkedési tervet készít.”⁷

E rendelet tartalmazza a miniszter honvédelmi intézkedési tervvel kapcsolatos feladatait, (3. §), mint a rendvédelmi szerv vezetője. A rendelet második fejezete viszont konkrétan szól a rendőrség speciális honvédelmi feladatairól, többek között egyes rendvédelmi szervek számára is iránymutatást tartalmaz. A 62/2011. (XII. 29.) BM-rendelet a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól szól. A rendelet hatálya kiterjed több rendészeti szerv között az általános rendőrségi feladatokra létrehozott szervre is. A rendelet 4. §-a meghatározza a kijelölt szerv számára azokat a tevékenységeket, amelyeket a védelmi időszakban teljesítenie kell. A további utasítások, mint közjogi szervezetszabályozó eszközök, meghatározzák a különböző feladatok elvégzésének rendjét. Ilyen a 2/2016. (II. 25.) BM utasítás a belügyminisztérium és a belügyminiszter által irányított szervek értesítési rendjéről, illetve a 3/2016. (II. 25.) BM utasítás a belügyminisztérium és a belügyminiszter által irányított szervek készenlétbe helyezésének, különleges jogrendi feladatokra való felkészülésnek és ellenőrzésnek rendjéről. Az említett két jogforrás természetesen a témában megjelölt összes olyan szervre vonatkozik, amelynek irányítása a Belügyminisztérium, illetve a belügyminiszter alá tartozik, például az általam már említett büntetés-végrehajtás szervezete. A jelen két utasítás arra vonatkozik, hogy a jogkörrel rendelkező szervek miként értesülnek, adnak értesítést a megadott helyzetről, és ennek a feladatnak az ellenőrzési rendjéről. A 17/2016. (VII. 29.) ORFK-utasítás az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv készenlétbe helyezéséről, a különleges jogrend bevezetésére való felkészülés szabályairól,

7 16/2013. BM rendelet a belügyminiszter feladatkörét érintő ágazati honvédelmi feladatokról.

valamint a személyi állomány értesítéséről szól. Az utasítás hatálya részletes szervei megjelölést alkalmaz az adott feladatok elvégzésére: ORFK, NEBEK, KR, RRI, ROKK BSZKI, rendőrkapitányságok, határrendészeti kirendeltségek. Az utasításban felsorolt szervek közös eljárási alapját a következő módon lehet megadni: „*Készenlét: a rendőri szervek olyan állapota, mely biztosítja béke-időszakban, valamint a különleges jogrend időszakában jelentkező rendkívüli feladatok szervezett megkezdését, majd a személyi és anyagi technikai feltételek megteremtése után a folyamatos végrehajtást.*”⁸ Ennek részletes kifejtését, illetve alapvető szabályok alkalmazását az utasítás további pontjaiban találjuk.

Számos rendelet és jogszabály tartalmaz egyéb, az általános feladatokat ellátó rendőri szerveken kívül eljárási, intézkedési rendet. A Terrorrelhárítási Központ is rendelkezik az általános jogrenden kívüli szabályozással, mint például katasztrófavédelmi, honvédelmi feladatokkal is. A vonatkozó szabályok a 16/2013. (V. 9.) BM rendelet, a 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet. Ez utóbbi szabály hatálya számos rendészeti, rendvédelmi feladatot ellátó szervekre kiterjed:

„1. § *A rendelet hatálya kiterjed:*

- a) a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságára (a továbbiakban: BM OKF),*
- b) a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságokra és a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóságára (a továbbiakban együtt: igazgatóság),*
- c) a katasztrófavédelmi kirendeltségekre (a továbbiakban: kirendeltség),*
- d) a polgári védelmi szervezetekre,*
- e) az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervekre,*
- f) a büntetés-végrehajtás szervezetére,*
- g) az Alkotmányvédelmi Hivatalra,*
- h) a Nemzetbiztonsági Szakszolgálatra,*
- i) a Terrorrelhárítási Központra, valamint*
- j) a Terrorrelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központra.”*⁹

Emiatt kijelenthető, hogy a katasztrófa elleni védekezés egy olyan minősített időszak, amelyben több rendészeti hatóság is feladatot lát el. A hivatásos katasztrófavédelmi szervek tevékenységük jelentős részében bizonyos minősített időszaki feladatokat látnak el, ami a szervezetről szóló törvényből világosan is kitűnik:

„1. § (1) *A katasztrófavédelem nemzeti ügy. A védekezés egységes irányítása állami feladat.*

8 17/2016. (VII. 29.) ORFK utasítás az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv készenlétbe helyezéséről, a különleges jogrend bevezetésére történő felkészülésének szabályairól, valamint személyi állományának értesítéséről.

9 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól.

(2) Minden állampolgárnak, illetve személynek joga van arra, hogy megismerje a környezetében lévő katasztrófaveszélyt, elsajátítsa az irányadó védekezési szabályokat, továbbá joga és kötelessége, hogy közreműködjön a katasztrófavédelemben.

2. § (1) A védekezést és a következmények felszámolását az erre a célra létrehozott szervek és a különböző védekezési rendszerek működésének összehangolásával, az állampolgárok, valamint a polgári védelmi szervezetek, a gazdálkodó szervezetek, a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, az állami meteorológiai szolgálat, az állami mentőszolgálat, a vízügyi igazgatási szervek, az egészségügyi államigazgatási szerv, az önkéntesen részt vevő civil szervezetek és az erre a célra létrehozott köztestületek, továbbá nem természeti katasztrófa esetén annak okozója és előidézője, az állami szervek és az önkormányzatok (a továbbiakban együtt: katasztrófavédelemben részt vevők) bevonásával, illetve közreműködésével kell biztosítani.

(2) A katasztrófavédelemben részt vevők biztosítják az állampolgárok tájékoztatásához szükséges információkat, az életet, testi épséget, az anyagi javakat és a környezetet veszélyeztető hatásokról. Ebben a szabályozásban szintén a törvény hatálya alá esnek egyéb rendészeti és más hatóságok is.”¹⁰

Ezen szabályokon kívül a hivatásos katasztrófavédelmi szerv számára a 16/2013. (V. 9.) BM-rendelet honvédelmi feladatot is ad. Egyéb hatóság is feladatot kap a veszély elleni elhárítás során:

„9. § Az Alkotmányvédelmi Hivatal, a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, valamint a Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ főigazgatója irányítja és ellenőrzi a védekezésre való felkészülés és a védekezési időszak feladatainak teljesítését. Ennek érdekében

a) gondoskodik a felkészülés során a hivatásos katasztrófavédelmi szervekkel, illetve a területileg illetékes polgármesterrel történő megfelelő együttműködésről,

b) gondoskodik a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban: Kat.) 12. § (2) bekezdés d) pontjában és 16. § b) pontjában meghatározott esetekben a megyei védelmi bizottság elnökének vagy a polgármesternek az élet és az anyagi javak védelme érdekében kiadott intézkedései végrehajtásáról,

c) a BM OKF koordinálásával közreműködik a kritikus infrastruktúra védelem katasztrófavédelmi szempontú, horizontális kritériumrendszerének kialakításában, a beazonosítási folyamatban.”¹¹

10 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról.

11 16/2013. (V. 9.) BM rendelet a belügyminiszter feladatkörét érintő ágazati honvédelmi feladatokról.

Végezetül a minősített jogrendi szabályok talán legmeghatározóbb jogszabályának ismertetése következik. Természetesen nem teljes mértékben, minden szabály bemutatásával, hiszen ennek témája nem e tanulmány része. Két jogszabály lényegében lefedi minden vázolt minősített időszakban történő fő eljárást és szabályozást. A katasztrófavédelem mint olyan, rendészeti szervként látja el e feladatait. A honvédelem pedig ilyen esetben (nem béke időszakban) lát el olyan alapvető feladatokat, mint a közrend, közbiztonság védelme. Mint említettem már a külső védelmi állami feladat megvalósításának szervrendszerre a honvédelem. Sőt a törvény egzakt módon kimondja a rendvédelmi szervek honvédelmi feladataik során, úgymond irányított szerephez jutnak.

„18. § (1) A rendvédelmi szervek, valamint az Országgyűlési Őrség a jogszabályban meghatározott hatáskörükben, illetékességi területükön:

- a) ellátják a honvédelem érdekében meghatározott feladataikat,*
- b) ellátják a részükre kijelölt személyek és létesítmények védelmét,*
- c) támogatják a honvédelmi szervezeteket egyes feladatainak végrehajtásában,*
- d) részt vesznek a fegyveres összeütközések időszakában végrehajtandó polgári védelmi feladatok ellátásában,*
- e) közreműködnek a rendkívüli intézkedések végrehajtásában,*
- f) együttműködnek a helyi védelmi igazgatás szerveivel a honvédelmi feladatok ellátásában,*
- g) részt vesznek a polgári felkészültség követelményei alapján meghatározott feladatok ellátásában.”¹²*

„A hatályos honvédelmi törvény világossá teszi, hogy a civil és a honvédelmi igazgatás kapcsolata a rendkívüli helyzetekben átalakul, minthogy olyankor az állam egész működése az aktuális veszélyek elhárításának legadekváttabban felkészült honvédelmi igazgatásnak rendeződik alá.” (Finszter, 2018, 27–28.)

A különleges időszakokban ellátandó feladatok közé újításként a jogszabály bevezette a katona feladatát tartalmazó fejezetet (Merkel, 2016, 111–113.). A honvédelem szervezetén kívül számos rendészeti szerv feladatkörébe tartoznak honvédelmi feladatok. Ezen szerveket az említett törvény is tartalmazza, másfelől az előbbieken vázolt rendeletek, utasítások is számos hatóság, számos különleges jogrendi feladatát tartalmazzák. Természetesen az adott szabályok nemcsak rendészeti hatóságok feladatvégzéséről szólnak. Az egyes szabályok más szerveknek is adnak honvédelmi, katasztrófavédelmi stb. feladatot. Ezeket

12 2011 évi CXIII. tv. a Honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről.

csak említés szintjén szeretném bemutatni. Polgári védelmi szervezetek, pedagógusok, diákok, lakosság felkészítését végző szervek, Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal, központi államigazgatási szervek (kivéve az autonóm államigazgatási szerv és az önálló szabályozó szerv)¹³. Megállapítható, hogy ezen időszakban, amit minősített jogrendnek, rendkívüli időszaknak is nevezünk, elég szerte ágazó feladatrendszert találunk. Mind rendészeti, mind más hatóságok számára a békeidőben meghatározott védendő érték, biztonság, rend biztosításában, fenntartásában, elhárításában a törvények, rendeletek adnak szabályozást. Azonban, ha ezek az alapvető értékek veszélybe kerülnek – akár emberi vagy természeti okok miatt –, muszáj más szabályozás mentén a feladatvégzést megvalósítani. Ennek adnak keretet a megnevezett, kifejtett jogszabályok, utasítások. A különleges jogrendben történő hatósági tevékenységek, intézkedések tisztán megjelennek minden hatáskörrel rendelkező hatóság feladatvégzésében.

Felhasznált irodalom

- Balla Z. (2016): *Monográfia a rendészetről*. Rejtjel Kiadó
- Buzás G. (2004): *Közrendvédelmi alapismeretek*. Rejtjel Kiadó
- Buzás G. (2014): *Gondolatok a közrendről, közbiztonságról, rendészetről és a rendőri intézkedésről*. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, XV, 112.
- Buzás G. (2010): *Közigazgatási, rendészeti, rendőri intézkedés*. Doktori (PhD) értekezés. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola
- Csink L. (2017): Mikor legyen a jogrend különleges? *Iustum Aequum Salutare*, 4, 7-16.
- Finszter G. (1988): Egy mondat a rendvédelemről. In: Szigeti P. (szerk.): *Tanulmányok a jogvédelem és a rendvédelem köréből*. Rendőrtiszti Főiskola, Jog- és Államtudományi Tanszék, 184.
- Finszter G. (2013): *A rendészet elmélete és a rendészeti eszközrendszer*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem
- Finszter G. (2018): *Rendészettan*. Dialóg Campus Kiadó
- Hautzinger Z. (2002): *A rendészeti kényszerítő eszközök alkalmazásának alapelvei*. Pécsi Határőr tudományos Közlemények, I, 69.
- Lakatos L. (2014): *A különleges jogrend és a honvédelem szabályozása*. Magyar Tudományos Akadémia
- Merkel Z. (2016): A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet. A honvédelmi törvény módosításai és egyéb jogszabályi változások a fegyverhasználatban. *Belügyi Szemle*, 6, 108–119.

13 290/2011. (XII. 22.) Korm. rendelet a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról 16–18. §.

- Móré S., Szilvásy Gy. P. (2017): A menekültügy jogi, szervezeti és eljárási keretei Magyarországon. *Jogtudományi Közlöny*, 2, 87–95.
- Szamel L. (1990): *A rendészet és a rendőrség jogi szabályozásának elméleti alapjai*. MTA Államtudományi Kutatások Programirodája
- Szilvásy Gy. P. (2010): A Magyar Honvédség és egyes rendvédelmi szervek. In: Kilényi G., Hajas B. (szerk.): *Fejezetek az alkotmányjog köréből*. Szent István Társulat, 313–335.
- Szilvásy Gy. P. (2011): A közigazgatási eljárásjog egyes problémái. In: Gerencsér B., Takács P. (szerk.): *Ratio legis – ratio iuris. Ünnepi tanulmányok Tamás András tiszteletére 70. születésnapja alkalmából*. Szent István Társulat, 458–463.
- Szilvásy Gy. P. (2016): A rendőrség szerepe egyes közigazgatási eljárások körében. *De Iurisperudentia et Iure Publico*, 1, 1–16.
- Till Sz. (2019): Különleges jogrend. In: Jakab A., Fekete B. (szerk.): *Internetes Jogtudományi Enciklopédia*. <http://ijoten.hu/szocikk/kulonleges-jogrend>

Alkalmazott jogszabályok

Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

1995. évi CVII. törvény a büntetés-végrehajtási szervezetről

2007. évi LXXX. törvény a menedékjogról

2011 évi CXIII. tv. a Honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről

2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról

16/2013. (V. 9.) BM rendelet a belügyminiszter feladatkörét érintő ágazati honvédelmi feladatokról
290/2011. (XII. 22.) Korm. rendelet a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról

62/2011. (XII. 29.) BM rendelet a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól

17/2016. (VII. 29.) ORFK utasítás az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv készenlétbe helyezéséről, a különleges jogrend bevezetésére történő felkészülésének szabályairól, valamint személyi állományának értesítéséről

2/2016. (II. 25.) BM utasítás a Belügyminisztérium és a belügyminiszter által irányított szervek értesítési rendjéről

3/2016. (II. 25.) BM utasítás a Belügyminisztérium és a belügyminiszter által irányított szervek készenlétbe helyezésének, különleges jogrendi feladatokra való felkészülésének és ellenőrzésének rendjéről